

FILMENE

La Marseillaise (Marseillaisen) Frankrig 1938

Prod.: Sté de Prod. et d'Exploitation du Film LA MARSEILLAISE, André Zwoboda. Instr.: Jean Renoir/ass.: Jacques Becker, Claude Renoir, Jean-Pierre Dreyfus, Demazure, M. Maurette, Corteggiani. Manus.: Jean Renoir, Carl Koch, N. Martel-Dreyfus, Mme. Dreyfus. Foto: J. Bourgoïn, A. Douarinou. Klip: Marguerite Renoir. Ark.: Léon Barsacq, Georges Wakhewitch, Jean Perrier. Musik: Joseph Kosma, Sauveplane, sangen »ça ira!« Lalande, Grétry, Rameau, Mozart, Bach: Menuetten fra »Don Juan«. Roger de L'Isle: »Marseillaisen«. Silhouetspil: Lotte Reiniger. Medv.: *Hoffet*: Pierre Renoir, Lise Delamare, Leon Larive, William Aguet, Elisa Ruis, G. Lefébure. *Civile og militære autoriteter*: Louis Jouvét, Aquistapace, Spinelly, Jacque Cate-lain, Pierre Nay, Castel. *Aristokrater*: Aimé Clariond, Maurice Escande, Zibrol, Georges Aymé, Irène Joachim. *Marseillanere*: Andrex Ardisson, Jenny Hélia, Dullac, J. L. Allibert, Flament, G. Pécelet, Géo Dorlis, Géo Lastry Autran. *Folket*: Nadia Sibir-skaïa, Delmont, Carette, Georges Modot, S. Lerczinska, Beauchamp, Marthe Marty.

Prem.: Nora 22. 3. 1939 – Reprem.: Alexandra 27. 12. 1968.

Udl.: Galla. Længde: 135 min., 3650 m, grøn.

»La Marseillaise« er umiskendeligt en Renoir-film. Den rummer praktisk taget alt hvad man har fundet karakteristisk for denne filmkunstner. De, som endnu har mod til at interessere sig for den slags, vil kunne studere instruktørens menneskesyn i den, og en foredragsholder ville fra denne film kunne hente et righoldigt sortiment af scener, som kunne udgøre typiske eksempler på Renoirs »franskhed« eller på hans »menneskelighed«. Gang på gang vender han også i dette værk blikket, og kameraet, imod det, der alle dage har haft hans bevågenhed.

Også i formel henseende er det en meget renoirsk film. Renoir har i næsten alle sine film interesseret sig mere for de enkelte scener end for helheden, ofte har en sidehandling kunnet inspirere ham til de lykkeligste indfald. Man har nu og da kunnet føle, at han forholdt sig lovlig uærbødigt over for sådan noget som dramatisk sandsynlighed eller logik, men mesterværket »La Règle du jeu« gjorde det til gengæld klart, at Renoir hører til de instruktører, der kan tillade sig en sådan overlegenhed. Det lykkedes ham at forsyne »La Règle du jeu«, hvori der også forekommer scener, som man har kaldt dramatisk usandsynlige, med en slags indre logik, og midlerne er så subtile, at kritikerne ikke kan blive færdige med at analysere dem.

Det ville imidlertid være uretfærdigt at sammenligne »La Marseillaise«, som ikke er noget *divertissement*, med »La Règle du jeu«, for revolutionsfilmens løse komposition skyldes næppe, at Renoir har givet efter for sin tilbøjelighed til at fortælle i episoder: han har valgt denne form som den formentlig bedst egnede, når man havde sat sig for på film at gå i lag med et så omfattende og kompliceret historisk emne som den store revolution. Selve den tragikomedie, hvori kongen og politikerne var hovedpersoner, er vel ikke oplagt filmstof; spillets væsentligste bestanddel, det oratoriske opbud, ville ikke gøre sig på film. I en række billeder fra revolutionstidens hverdag kunne man derimod have held til at indfange stemningen, og Renoir har da også tydeligt nok forsøgt at udnytte filmens muligheder for at berette konkret om noget abstrakt, i dette tilfælde *l'esprit révolutionnaire*.

Filmen var som bekendt en folkets gave til folket, der blev udstedt »folkeaktier« til delvis dækning af produktionsomkostningerne. Det er derfor ikke mærkeligt, at Renoir i første række har villet hylde det franske folk. 30'ernes folkefront i Frankrig var en parallel til folkerejsningen i 1789, og i filmens første scener bestræber Renoir sig for at overbevise tilskuerne om, at folkets harme over den sociale uretfærdighed var berettiget og dets rejsning mod undertrykkerne en nødvendighed. En folket mand – han er karakteristisk nok krybskytte – kan, hvis han gribes i at skyde fjerkræ på privilegeret område, blive dømt til galejerne, hvorimod kongen i Versailles hengiver sig til frådsende

madorgier. I disse scener stilles folkets hverdag effektivt over for de privilegerede klassers hverdag.

I de følgende episoder lærer vi den gruppe marseillanere at kende, som repræsenterer folket; deres skæbne – de er bl. a. deltagere i den berømte 28-dages march – følger vi nu indtil de drager af sted til Valmy, og i andre episoder skildres kongefamiliens dagligdag, først i Versailles, siden i Tuileriesne. Det portræt, Renoir, godt hjulpet af broderen Pierre, giver af Ludvig XVI, gør efterhånden det gamle regimes førstemand så sympatisk, at det næsten virker forargeligt, at pøbelen til sidst stormer paladset. De gæve marseillanere er ganske charmerende, naturligvis, men de er anonyme typer, de bliver faktisk på intet tidspunkt rigtigt levende. Kongen er i grunden det eneste levende menneske i filmen, den eneste, hvis skæbne forekommer vedkommende. Det er noget forvirrende. Kongen personificerede til at begynde med frådseriet, kontrasten til den sultne krybskytte, der løb en så kolossal risiko ved at gå på jagt efter føde, siden synes Renoir at ville undskylde stakkels Ludvig med, at han i grunden interesserede sig mere for jagt og mad (netop disse interesser!) end for politik. Selv kongens dummeste handling undskyldes, det er i den scene, hvor han som i distraction efter et mindre skænderi med Marie-Antoinette godkender hertugen af Braunschweigs udfordrende proklamation.

Heldigvis (for folkefrontens sag) standser Renoir op i 1792. Ellers havde han måttet skildre det utrolige massehysteri, der bredte sig som en pest året efter, og det var også det år, da det lykkedes at etablere et folkets terrorregimente, der var frygteligere end noget aristokraterne havde kunnet fantasere sig til. Men han slutter med at lade sine marseillanere marchere til kamp for folkets sag.

Forinden har vi set den elskværdigste af marseillanerne, mureren Bomier, tage rørende afsked med sin gamle moder efter at have gjort sig gældfri, som man skulle være for at få lov til at deltage i myrderierne i Paris, og vi har set ham udånde i sin elskede Pariser-veninde Louisons arme. Men det gør større indtryk, da de revolutionære brutalt likviderer overlevende medlemmer af Schweizergarden.

Selvfølgelig er Renoir på folkets side, men det er typisk for ham, at han har medfølelse med kongen, da denne i filmens løb bliver nederlagets mand. Er for øvrigt scenen, der viser aristokraterne i Koblenz, alene satirisk? Da de er blevet hjælpeløse, nænner Renoir ikke at være for hård ved dem.

Det er også typisk for ham, at han er vilig til at se bort fra sit hovedtema, hvis en person eller situation frister ham dertil. Han viger ikke tilbage for modsigelser, han er ikke bange for at skabe forvirring. Man kan mene, at »La Marseillaise« er for forvirrende til at kunne kaldes et mesterværk på højde med »La Règle du jeu« eller »La Grande illusion«, at der ikke er ligevægt mellem filmens episoder, at det alligevel ikke lykkedes Renoir at gøre den revolutionære ånd håndgribelig, men man kan ikke komme udenom, at filmen rummer *et* fængslende, nuanceret menneskeportræt og et utal af vidunderlige situationer. Filmen er måske ikke et mesterværk, men den er en klassiker, som det var værd at hente frem.

Albert Wiinblad.